

**PROGRAM,
ELŐADÁSKIVONATOK,
KIRÁNDULÁSVEZETŐ**

**19. MAGYAR ŐSLÉNYTANI
VÁNDORGYŰLÉS**

2016. május 26-28.

Kozárd

lyó egy áradást követően finomszemcsés üledékével fedte be őket. A megaloolith tojástípusok és a hadrosauroid *Telmatosaurus*-ok együttes jelenléte egy fészkelési területen látszólag ellentmondásosnak tűnik, mivel egy régóta fennálló elképzelés alapján a *Megaloolithus* tojásokat sauropoda (Titanosauria) dinoszauruszoktól eredeztetik. Munkánk során megvizsgáltunk több hipotézist, mely magyarázhatná a tojás leletanyag és a fiókák különböző tafonómiai eredetét. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azonban arra a következtetésre jutottunk, hogy a *Megaloolithus* tojások és a hadrosauroid fiókák ugyanazon dinoszaurusztól (*Telmatosaurus*) származnak és ezzel bizonyítottuk, hogy a megaloolith tojások a fosszilis rekordban nem minden esetben utalnak sauropoda fészkelőhelyre.

A kutatásokat támogatta: MTA-ELTE Lendület Program (95102), Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (K116665), Campus Hungary Ösztöndíj Program (CHP/121-10/2014). Romanian Academy of Sciences (GAR 165/1997 és 9/2001-2002), CNCSIS – UEFISCDI (1163 CNCSIS-A/2004 és 1677 CNCSIS-A/2007, 1930 IDEI PCE/2009).

A LYMNAEIDAE (GASTROPODA) CSALÁD MÉLYVÍZI KÉPVISELŐINEK EVOLÚCIÓJA A PANNON-TÓBAN

BOTKA DÁNIEL

ELTE TTK Őslénytani Tanszék, 1117 Budapest,
Pázmány Péter sétány 1/C; botkadani@gmail.com

A Pannon-tó egyik legérdekesebb endemikus molluszka csoportja a mélyvízi Lymnaeidae csigák voltak. Érdekességük különös morfológiájukból (széles, sapka formájú váz és bordázottság), illetve életmódjukból fakad. Gyors evolúciójuk miatt biosztratigráfiai jelentőségüket már korán felismerték, de a zavaros rendszertan miatt nem tudták teljesen kihasználni. Különböző szerzők különféle fejlődési sorokat állítottak fel az egyes formák rétegtani megjelenése alapján. Jelen tanulmányban szeretném bemutatni e csoportot, melynek taxonómiai revízióját jelentős részben saját gyűjtésű anyagunkon kíséreljük meg.

A család nevét adó *Lymnaea* genus képviselői édesvízi-mocsári tüdőscsigák. Egyes formáik (a *Radix*, *Lytostoma* és *Velutinopsis* fajok) azonban alkalmazkodtak a Pannon-tó mély, brakkvízi környezetéhez. Evolúciójukra jellemző a feltekeredés folyamatos redukciója, valamint a váz kiszélesedése és ellaposodása.

A földtörténetben több ízben jelentek meg hasonló morfológiájú csigák, ezek azonban mind

rendszertanilag távoli csoportokba sorolhatók. Ilyen például a vastaghéjú sekélytengeri *Velates* (Neritidae), a szintén kainozoós édesvízi *Ancylus* (Planorbidae) vagy a recens trópusi holoplankton csiga, a *Carinaria*. A pannon-tavi formákhoz talán legközelebb álló alak a kora középső-miocén *Delminiella* lehetett, melyet a kelet-alpi Lavant-tó és a Dinári-tórendszer elszigetelt paleotavaiból ismerünk. A pannon-tavi Lymnaeidae csigákról GORJANOVIĆ-KRAMBERGER 1901-es és 1923-as, MOOS 1944-es, valamint TAKTAKISHVILI grúz paleontológus 1967-es monográfiája adja máig a legteljesebb összefoglalást. Az említett szerzők egy külön családot is felállítottak (Valencienniidae), melybe az *Undulotheca*, a *Provalenciennesia* és a *Valenciennius* genusok fajait sorolták. A Pannon-medencéből a *Radix*, *Velutinopsis* (*V. nobilis*, *V. velutina*) és *Undulotheca* (*U. pancici*, *U. rotundata*) genusba tartozó fajok az Erdélyi-medence, illetve a horvátországi és szerbiai idős pannóniai üledékekből ismertek, míg a fiatal pannóniai üledékekben a *Provalenciennesia* és a *Valenciennius* fajok jelennek meg.

Az említett fajok kivétel nélkül mind mélyvízi üledékekben, profundális zónát jelző fauna-együttesekben jelennek meg. Felmerül tehát a kérdés, hogy ezek a tüdőscsigák hogyan tudtak életben maradni akár 800-1000 m-es vízmélységben. Valóban tüdővel lélegeztek, és feljártak a felszínre oxigénért? Esetleg plankton életmódot folytattak? Vagy képesek voltak az oxigént a vízből felvenni? A recens analógiák hiányában rendkívül nehéz ezen kérdések megválaszolása.

E csoport képviselői jelentősek lehetnek a Pannon-tó üledékeinek rétegtani tagolásában. A kísértőfaunával együtt fontos információt adhatnak az üledékek korát illetően, ha alapos taxonómia és új kvantitatív biokronológiai módszerek alkalmazásával sikerül rétegtani elterjedésük tisztázása.

A tanulmány a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH 116618. támogatásával készült.

HOGYAN ÉS MIÉRT FULLAD MEG EGY KARBONÁTPLATFORM? A MIKRONÉZIAI VELASCO-ZÁTONY TÖRTÉNETE AZ UTÓBBI 500 ÉVBEN

COLIN, PATRICK L.¹, KÁZMÉR MIKLÓS^{2*},
JÓZSA SÁNDOR³, GEOFFREY CLARK⁴,
DANKO TABOROSI⁵

¹Coral Reef Research Foundation, Koror, Palau;
crrfpalau@gmail.com

²ELTE TTK Őslénytani Tanszék, Budapest;